

RDEČI PRAPOR

Glasiilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna petit-vrstica, (širina 72 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Mednarodno vprašanje.

Meščanske stranke v Avstriji imajo že nekaj časa kost, katero glodajo s tako nasladi, kakor da jedo fazana. Med enim delom čeških in nečeških sodrugih se je porodil nesporazum radi strokovne organizacije, ki je v resnici neprijeten in delavskemu gibanju škodljiv. Ampak kar bi baba rada, to je; v sanjah kaže nada; in ker si naši nasprotniki ničesar na svetu ne žele tako vroče kakor pogin socialne demokracije, kriče kakor pijani, da stranka razpada.

Bilo bi seveda lepo, če bi se to zgodilo; kar prelepo! Kako bi se dale plače potlačiti razdvojenim delavcem, delavni čas podaljšati, odpraviti varstveni zakoni, skratka uničiti vse, kar so si delavci s svojo organizacijo pridobili! Pa naj bi se branili delavci, če bi jim bila organizacija razbita na drobne kose in zanešen boj v njihove lastne vrste!

Bilo bi prelepo. Toda če se ne motimo prav premočno, se bo cenjenim nasprotnikom veselje skalilo. Dosedanje delo mednarodnega socialističnega kongresa v Kodanju kaže, da se v socialni demokraciji kakor povsod, kjer je mnogo glav, lahko porode različna mnenja in da se v stranki, kateri je boj vsakdanji poklic, lahko vžgo strasti, da pa privaja socialistična ideja vendar razum do zmage. Čehi so spoznali, da smatra vsa socialistična mednarodna armada njihovo početje na strokovnem polju za zgrešeno in klic sodrugov iz vseh dežel bo gotovo tako močan, da jih privede do temeljitejšega in treznega razmišljanja o dejanskem položaju.

Avstrijska socialna demokracija je razdeljena v stranke po narodnosti. To sicer ni ideal, toda v avstrijskih razmerah ne gre drugače. Radi narodne razbitosti v državi in radi bojne taktike je taka politična organizacija neizogibna. Tako ima socialna demokracija vsakega avstrijskega naroda popolno politično avtonomijo, kar seveda ne moti, da so v višjem pomenu vsi deli v državi kakor po vsem svetu načelna in strategična enota. Ta način politične organizacije pa je zapeljal nekatere češke sodruge, da so začeli strokovni organizaciji meriti z enakim vatlom kakor politični. Zmota je očitna vsakomur, kdor pozna namen in nalogo strokovne organizacije. Ustanovljena je za boj na gospodarskem polju. Tukaj je nasprotje med delavstvom in podjetništvom popolnoma razrednega značaja. Narodnost ne igra na tem polju nobene odločilne vloge, boj v svojem bistvu nima narodne barve. Tu gre zato, da dosežejo delavci čim boljše delovne pogoje, pa je vseeno, če so delavci Nemci ali Čehi, Slovenci ali Italijani. Bojna moč izvira iz čim večje solidarnosti, ki je tem potrebnejša, čim bolj se tudi delodajalci organizirajo za odpor proti delavstvu. Češki sodrugi pa — ne vsi, tudi ne njih večina — so zabredli v zmoto, da morajo biti delavci kakor politično, tako tudi strokovno organizirani po narodnosti in so začeli na mesto skupnih, mednarodnih strokovnih zvez snovati češke separatistične.

Spor, ki je delal doma dovolj neprilik, je bil predložen kodanjskemu zboru. Dunajska strokovna komisija, ki ni, kakor nekateri trdijo, nemška, ampak vseavstrijska, je

priporočila kongresu resolucijo, ki v jedru izreka, da mora biti strokovni boj delavstva v vsaki državi enoten. O tej resoluciji je komisija obširno razpravljala in med tem, ko pišemo te vrstice, je prišla stvar tudi že nemara pred sam kongres.

Komisija je z ogromno večino pritrdila resoluciji in lahko se sodi, da bo tudi kongres sprejel ta sklep. Toda socialistična internacionala se razlikuje od katoliške cerkve in podobnih institucij. Kongres ima načeloma rešiti vprašanje, da se spozna, kako sodi o spornem predmetu večina organiziranega delavstva vsega sveta. Če pa kongres načeloma sprejme resolucijo avstrijske strokovne komisije, vendar ne nastopa kakor sodišče zoper krivoverce in ne uprizarja autodafejev po vzoru rimske nezmotljivosti. Nobena kongresova skupina ne zahteva, da bi se morali češki sodrugi kot premagani vrniti iz Kodanja domov. Zmagati ima le pravo spoznanje, ki naj okrepi bojno armado vsega delavstva in z njo tudi češke vrste same. Zato se predlaga, da naj za končno rešitev spora mednarodno tajništvo ponudi svoje posredovanje. Nedvomno bo ta predlog sprejet in čvrsto se nadamo, da bo ta pot uspešna in da privede češke sodruge zopet tja, kjer je njih pravo mesto, delavstvu v prid, sovražnikom pa na žalost in srd.

Papež in demokracija.

Katoliška vera nam predstavlja Kristusa kot bojevnika zoper tedanje posvetne in cerkvene oblasti; v naših časih bi takega človeka imenovali revolucionarja. Evangeliji, ki so podlaga krščanskega verskega nauka, pripovedujejo, da je bil Kristus zaradi upornosti zoper imenovane oblasti obsojen na smrt in križan.

Taka je verska teorija.

V kričečem nasprotju do nje pa je nauk in praksa katoliške cerkve. Stem, da so Kristusa označili kot boga in pripovedovali vernikom, da je vstal od mrtvih, osramotivši svoje sodnike, so evangeliji sankcionirali revolucijo. Današnja katoliška cerkev se ravna po drugih načelih. Ona ne obsoja le revolucije, ampak celo najponižnejšo demokracijo, ki pogostoma nima na sebi nič demokracičnega razven imena. Čim bolj napreduje demokracija po vsem svetu, tem nerovnejši so v Rimu. Gromi iz Vatikana so pogostejši in glasnejši; celo v svojih vrstah se katoliška cerkev boji samega imena demokracije. Kjer se le od daleč pojavi tak glas, je takoj vsa armada katoliških poveljnikov na nogah in iz Vatikana zagrmí strogi ukaz: Nazaj!

Nezmislno je torej, če trdi kakšna »katoliška« stranka, ki se opira na cerkev, da je demokracična. Ako bi res hotela biti taka, bi jo takoj poučili iz Rima, da so take muhe nedopustne. Cerkev zahteva brezpogojno pokorščino ne le v cerkvenih, temveč tudi v posvetnih rečeh. Ona ukazuje, ljudstvo ima slušati. Drugega razmerja ne trpi.

Na Francoskem je klerikalni advokat Marc Sagnier ustanovil zvezo katoliške mladine »Le Sillon«, ki je imela na katoliški podlagi razširjati demokracična načela. Prav tako bi si bila seveda lahko izbrala nalogo, da izprazni atlantsko morje ali da zravna hribe in doline na Francoskem. Demokrati zem teh katoličanov je bil tako krotek, da so Sillonisti obsodili n. pr. znanega voditelja italijanskih krščanskih socialistov, duhovnika Murrija. Svojčas je papež Leo III. še hvalil to zvezo in ona se je ponašala s tem.

Ampak škofje na Francoskem niso posebno prijazno gledali tega gibanja. Zbali so se, da bi mogli priti v katoliški politiki posvetnjaki do večje veljave kakor prečastni gospodje sami. Posebno jih je ujezilo, da so Sillonisti začeli izdajati svoj dnevnik »Demokracija«. List ima sicer prav »dobre« namene: Mazati hoče republikancem med okrog ust, da bi jih tako pridobil za »katoliške ideje«. Toda list ni v rokah škofov. Zato so začeli gospodje nadpastirji intrigrirati v Rimu in so dosegli, da je papež izdal ukaz, ki jih daje katoliškim mladeničem krepko po krtačah. Papežev list, ki je naslovljen škofom, pozivlje voditelje Sillonistov naravnost, naj opuste svoje delo in naj prepuste vse vodstvo škofom. Člani naj se razvrste po škofijah, društvo naj sprejme ime »Sillon catholique«, duhovnikom se pa kratkoma prepoveduje, pristopati kakršnikoli samostojnim organizacijam.

Svojemu fermanu je »sveti oče« dodal tudi obširno obrazloženje. Pravi, da se »Sillon« s svojimi demokracičnimi načeli postavlja v nasprotje do cerkvenih nauk. Nedopustno je, sestavljati kakršenkoli socialni program brez cerkvenega dovoljenja. Postavljati socialne reforme na podlago svobode in enakosti državljanov, je misel, ki nasprotuje tradicijam cerkve. Ta misel tudi ne soglašajo z monarhično obliko države, pa je cerkev zato ne more odobravati. (Francija pa je republika!)

Na Francoskem pa je papežev ukaz povzročil dosti pozornosti. Vse časopise se bavi z njim. Republičanski listi ga hvalijo, češ da vsaj jasno razodeva vatikanske nazore in nakane.

Zanimivo je, da je Leo XIII. hvalil Silloniste, Pij X. jih graja — oba pa sta nezmotljiva.

Predsednik Sillona, omenjeni advokat Sagnier, je že izjavil, da se spoštljivo podvrže papeževi volji. Mladi Sillonisti se podrede vodstvu svojih dušnih pastirjev, on pa bo posvetil svoje delo listu.

Tak je katoliški demokratizem. Po tem se tudi lahko sodi, koliko pravice imajo slovenski klerikalci trditi, da so — demokracični.

Kolera in delavska para.

Splošna uredba kapitalistične družbe je taka, da se napeljujejo solnčni žarki vedno na kapitalistično, nevihte pa vedno na delavsko stran. Celo elementarne dogodke, ki ne stojijo v službi kapitala, znajo mogotci obstojajoče družbe tako obračati, da imajo navsezadnje delavci največjo škodo, denarna buržoazija pa si zna včasih še iz njih skovati profit. Tudi poglavje o kužnih boleznih je v tem oziru zelo poučno.

Bacili so jako nekulturne živalice in nimajo pojma, da je med aristokratom in plebejcem, med milionarjem in mezdnim delavcem velikanska razlika. Kjer se morejo naseliti, tam se hočejo rediti in pomnoževati. Razlika pa je vendar tudi tu. Človeško telo ni prijazno vsakovrstnim nevarnim bacilom in če zalezajo v njegove celice, se brani pa pozizkušajo kar le more, da bi uničilo nepovabljenega goste. Boj, ki se razvija vsled tega, pa ni enak v vseh telesih; kadaver, ki ga podpira lepo napolnjena denarna mošnja, ima za ta boj z mikroorganizmi vse drugačno orožje kakor izmozgano truplo reveža. Tako si je tuberkuloza po pravici pridobila ime proletarske bolezni; kajti zdravo udobno stanovanje, zrak poln ozona, potovanje po morju in po južnih krajih, tečna, krepka hrana, brezskrbno življenje so najboljša sredstva zoper to móro.

Tudi s kolero je podobno. Kapitalistov želodec si laže vzgoji stražarje in čuvaje, ki prepode koma-bacile iz čreves kakor proletarčev. Vse kar povečuje snago, to važno

pospeševalko vsega zdravja, doseže bogatin v stokrat večji meri nego delavec. Dasi je torej gospoda itak boljše zavarovana zoper strašilo kolere, hoče svojo varnost vendar brezobzirno povečati na račun najsiromašnejšega delavstva ne glede na to, kaj je pravično, kaj pa krivično.

Obljubili smo v zadnji številki v tem oziru poročila iz Pulja. Poučna so dovolj in delavec, ki hoče misliti, bo spoznal, da je pravljica o vzajemnosti razredov navadno slepilo. Na svetu naj se godi karkoli; delavstvo ima nastavljati hrbet, da padajo po njem udarci. In dokler se ne bo naveličalo tega pa poskrbelo, da dobi palico v lastne roke, bo tepeno, pa naj je za druge solnce ali pa dež.

Omenjena puljska poročila pa vsebujejo na kratko sledeče:

V eraričnem podjetju na Valdefigo dela do dvatisoč delavcev, večinoma Bošnjakov, Črnogorcev in Dalmatincev. Zvabili so jih v Pulj z dobičkaželjnimi agenti, zato ker je to daleč od modernega delavstva živeče ljudstvo še popolnoma nevedno in vsled tega tako sužensko skromno, da smatra že za milost, če mu kdo da dela. Da kapitalizem, bodisi ces, kr. ali pa privatni, tako delavstvo molze in izkorišča kakor črno živino, je naravno. In ker prihajajo ti ljudje od daleč, kjer so jim pogostoma ostale družine, ker ne vedo, od česa bodo živeli, če bo sedanje delo pri kraju, morajo napeti vse, da si od borgega zaslužka še kaj prihranijo. Čisto naravno je torej, da žive v tako bednih razmerah, kakršnih je vajen le še kitajski kuli. Hrana jim je borna; za kakovost se sploh ne vpraša, da le kvantiteta na kak način. napolni želodec in mu sugerira, da je sit. Za obleko se sploh ne sme porabiti nič denarja; kar imajo na sebi, nosijo, dokler ne popadajo cunje s telesa. Milo, zobni prašek in take reči so luksus, o katerem se temu delavstvu niti ne sanja. Pa tudi pri stanovanju se vprašuje le za ceno; naj bo kot še tako umazan in smraden, je dober, če je le košček strehe nad glavo in cena le navidezno nizka.

Boja zoper te sramotne razmere ni vodil živ krst razven socialistov, ki so se trudili, pridobiti tudi to ljudstvo za organizacijo, brez katere ni misliti, da bi se moglo iz živinskih globočin dvigniti vsaj do polčloveških višav. Toda ko so socialni demokratje poskusili to delo, se je združilo proti njim, kar leze in gre in z žandarji so prepodili vsakega, kdor se je hotel le približati tem trpinom.

Socialisti so iskali tudi drugih potov. Po svojem časopisu so zahtevali, da se za to delavstvo zgrade barake, v katerih bodo imeli, če že ne komodnosti, vsaj snago in kjer jih ne bodo razni dobičkarji tako nesramno odirali. Kajti po 30 do 40 jih je privatni profitar stlačil v en prostor, pa jim nasul nekoliko takozvane slame, a za 10 do 15 bilk je moral posameznik plačevati desetico za noč. Besede socialističnega časopisa so bile bob v steno. Zdaj, ko se je nežna buržoazija ustrašila kolere, pa upira oči in prste v to ubogo paro in grmi: »Proč s to sodrgo iz Pulja, da ne pride v nevarnost naše dragoceno življenje!« Kar brzozjavno hočejo poskrbeti, da bi se reveži izgnali kakor hudodelci!

Krasna morala buržoazije ne more dobiti značilnejše ilustracije. Kadar ga potrebuje za svoj profit, ima delavca tem rajša, čim bolj je umazan in zanemarjen, kajti če bi hotel pošteno stanovati, pošteno se hraniti in oblačiti, če bi se hotel redno snažiti, bi moral zahtevati tudi pošteno plačo za svoje delo. Tako sicer živi kakor prešič, ampak zato je zadovoljen z malim in kapitalizmu ostane tem večji profit. Če pa je nesnaga, ki jo je povzročila fina, rahločutna, krščanska buržoazija sama, postala nevarna njenemu zdravju, se pa požene »prešič« čez

mejo, naj crkne kjer hoče, da le ne bo pri nas, kjer bi njegov kadaver lahko okužil našo čistost!...

Tudi po Ljubljani so taka delavska »stanovanja«. »Rdeči Prapor« je o njih pisal in pisal, pa se vendar ni našla instanca, ki bi bila napravila red. Ali ne bi morda kolera nekoliko podrezala gospodo, da bi šla vendar enkrat pogledat razne barake zidarjev, podstrešne in podzemeljske luknje, v katerih morajo prebivati ljudje, »stranišča« pod milim nebom itd. Ali ne bi vsaj sedaj odgovorna gospoda poskrbela tem ljudem podstrešje, ki bi bilo vsaj deloma dostojno človeka, ko je nevarnost ne le za tiste, ki spe v hlevih, ampak tudi za one, ki dobe iz hleva lahko zrak v svoje palače?

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

Hladnikova afera pred sodiščem.

Ljubljana, 3. septembra.

Snoči ob pol 12. je sodišče izreklo sodbo v zadevi Hladnika in njegove žene, v zadevi, ki je bila za Ljubljano prava senzacija. Emilija Hladnik je oproščena, Franc Hladnik pa je obsojen na sedem mesecev težke ječe, poostrene z enkratnim postom in trdim ležiščem vsak mesec; obsojen pa ni zaradi pošiljatve zastrupljenih kroglic, temveč samo zaradi goljufij. Porotnikom je bilo v glavni zadevi predloženo vprašanje o poizkusu zavratnega umora. To pa so porotniki zanimali po splošni sodbi zato, ker sta ljubljanska zdravniška izvedenca izrekla, da se s tistimi kroglicami sploh ne bi bil mogel izvršiti umor, ker bi bila gospa Hamerlitz tudi tedaj le težko obolela, če bi bila zavžila vseh petdeset kroglic naenkrat. Vprašanje o poizkusu težke telesne poškodbe se pa porotnikom sploh ni predložilo. Vsa vprašanja, tičočna se krivde Hladnikove žene so porotniki zanimali.

Državni pravdnik je glede na njega naznanil ničnostno pritožbo in priziv radi prenizke kazni; glede na ženo pa si je pridržal rok za pomislek.

Pravorek porotnikov, ki so se posvetovali celo uro, je bil sledeči:

1. Je-li Franc Hladnik kriv, da je v namenu svojo mater Marijo Hamerlitz hotel usmrtiti s tem, da je dogovorno z drugo osebo začetkom aprila 1910 odposlal na njen naslov strupeno tvarino kot zdravilo in pa ponarejeno navidezno od dr. Levičnika pisano pismo, a se hudodelstvo zavratnega umora zgolj iz naključja nezmožnosti in ker je torej zadržek vmes prišel, ni dognalo?

8 glasov ne, 4 da.

2. Enako vprašanje glede Emilije Hladnik.

10 glasov ne, 2 da.

3. Če je Hladnik odposlal karto z mrtvaško glavo?

12 glasov ne.

4. Če je Hladnikova odposlala tisto karto?

12 glasov ne.

5. Če je Hladnik goljufivo izvalil od Dollenza menično posojilo?

7 glasov ne, 2 da.

6. Če je zvito izvalil od Qurittija menico, vsled katere naj bi bil ta pretrpel škodo 600 kron.

12 glasov da.

7. Je-li Franc Hladnik kriv, da je majnika meseca v pismu, katerega je poslal skrivaj iz preiskovalnega zapora Nikolaju Novaku, prizadeval pridobiti Nikolaja Novaka, da bi Novak v njegovo, Hladnikovo korist, pred sodnijo po krivem pričal?

12 glasov da.

8. Je-li Franc Hladnik kriv, da je majnika meseca 1910 pismeno skušal zapeljati Nikolaja Novaka, da bi ta Giovannija Piacentinija, podtikovaje mu hudodelstvo poizkušenega zavratnega umora na Mariji Hamerlitz in krivo pričevanje pred sodnijo ovadil preiskovalnemu sodniku v Ljubljani, ter je njegovo nagibanje brez uspeha ostalo?

12 glasov da.

9. Je-li obtoženi Fran Hladnik kriv, da je majnika meseca 1910 pismeno skušal zapeljati Jožefa Zidariča, da bi ta Giovannija Piacentinija, podtikovaje mu hudodelstvo poizkušenega zavratnega umora na Mariji Hamerlitz in krivega pričevanja pred sodnijo ovadil preiskovalnemu sodniku v Ljubljani, ter je njegovo nagibanje brez uspeha ostalo?

12 glasov da.

10. Je-li obtoženi Franc Hladnik kriv, da je prišel v nezmožnost popolnoma ugoditi svojim upnikom, ter se ne more izkazati, da so ga samo nesreče brez njegove krivde v to nezmožnost pripravile?

11 glasov da, 1 ne.

Udeležba občinstva pri razglasitvi sodbe je bila ogromna.

Stanovanjsko vprašanje in draginja.

Dvakrat je bil o tem predmetu napovedan shod in dvakrat ga je kratkogleda de-

želna vlada prepovedala boječ se, da izbruhne nemara na tem shodu velesrbska vstaja. Strahovi, ki se plazijo o belem dnevu po glavah naših deželnovladnih somnambulistov, so sicer komične figure, reči za smeh. Ampak neslanost barona Schwarz, ki po svojem nesposobnem »vladanju« postaja prava kranjska deželna nadloga, nam tudi že preseda. S svojimi nepotrebnimi »varnostmi« skuša vžgati in vznneti umetno razburjenje med ljubljanskim prebivalstvom, ampak ljudstvo nima časa za njegove velesrbske oslarije. Saj je res, da je tečni baron Schwarz nesreča za naše kraje, ampak poleg kolere in Schwarz razgraja tudi draginja, ki postaja naravnost katastrofalna nevarnost za življenje delavskega ljudstva.

V naslednjem podajamo kratko poročilo o velikem shodu, ki se je vršil v nedeljo 28. avgusta v areni ljubljanskega »Narodnega doma« pod predsedstvom sodrugov Udovca, Simončiča in Komana.

Sodrug Udovc poroča kot član personalne komisije o vprašanju železničarskih personalnih hiš v Ljubljani. Ko je sprožil to vprašanje na seji personalne komisije, je izjavil prejšnji ravnatelj dvorni svetnik Ruff, da bo treba kaj ukreniti, da se odpomore ljubljanski stanovanjski mizeriji. Ampak dvorni svetnik Ruff je odšel in v Trstu so popolnoma pozabili na vprašanje. Ko je ministrstvo potipalo tržaške gospode, so se šele zgenili; ampak iz »Železničarja« je dovolj znano, kako se je fabriciralo mnenje železničarjev. Zidanje personalnih hiš, ki bi železniškemu osebju v Ljubljani in v Šiški oskrbelo cenena, zdrava in pripravna stanovanja, je za upravo državnih železnic tem lažje, ker ima že stavbni svet, kakor nalašč ustvarjen za personalne hiše. Ta svet je med skladiščem državne železnice in Marije Terezije cesto in bi po svoji ugodni legi ustrezal tako službenim, kakor tudi rodbinskim interesom železniškega osebja. Vprašanje je zrelo, treba le odločnega, solidarnega nastopa železničarjev, kakor nam ga predločuje naš današnji shod, pa ugodna rešitev vprašanja ne izostane. (Živahno odobravanje).

Sodrug Kopač omenja, da se je železničarjev po vsej pravici lotilo razburjenje, ko se jim že leta in leta obetajo personalne hiše, ne da bi se obetanje izpolnilo. Bivši železniški minister dr. Derschatta se je izjavil za zidanje hiš iz razloga, da je sicer vsak povišek stanovanjske doklade darilo hišnim posestnikom. Ampak na odločilnih mestih prevladuje mnenje, da so v Ljubljani stanovanja po ceni; to je razglasil bivši župan Hribar, ki se je tudi zavezal — ko je šlo za železniške delavnice, da bo občina gradila hiše, če se izkaže potreba. Delavnic še ni, ampak potreba je že, toda hiš ni in zdaj tudi župana ni.

Južna železnica premleva zmirom svoj izgovor, da ni denarja. Ampak denarja je dovolj v provizijskem skladu, v nezgodni zavarovalnici, in delavski denar bi bilo nalagati v prvi vrsti v napravah, službežih delavskemu blagostanju. In tudi zadostno štiridestotno obrestovanje investiranega kapitala se da doseči z urnim gospodarstvom: pri današnjih zgradbah pa se več kot opeke porabi papirja, več tinte kot malte. (Viharno odobravanje).

Tretji poročevalec Etbin Kristan zbudi v zborovalcih živahno veselost s sledečim ironičnim nagovorom: Cenjeni zarotniki! Če imate slučajno kaj preveč bomb, odložite jih, prosim Vas, na vrtu. Bojim se Vas, ker sem čisto navaden državljan, in kako tudi ne, saj se Vas boje celo ljudje, ki razpolagajo z avtoritativno oblastjo, z žandarmi in policijo.

Draginja je pritisnila ne le na stanovanja, ampak na vse reči od kraja in je postala nevarna življenju delavstva. Če nam zdravniki zadnji čas pripovedujejo, da se kolera je in pije, je slaba tolažba za delavca: preden si zaželi koma-bacilov, hoče kruha in mesa. Draginja zlasti mesa pa je katastrofalna, in ponekod so se zgenili celo ljudje, ki bi jih celo veleprevidni Božidar Schwarz ne mogel smatrati za revolucionarje: uradniške in profesorske žene. Pri nas se c. kr. dame doslej zato še niso mnogo brigale, kajti pri nas imamo vse višja, vse idealnejša vprašanja, ki zanimajo bolj dušo kot želodec.

Naša vlada, ki posveča vso svojo vladno skrb preiskavi, če je 12letni fant v Ljubljani zakričal: »Živila Srbija«, vendar nima časa, da bi se informirala o življenju delavstva! S svojo malomarnostjo utegne prignati nezadovoljno ljudstvo do revolte — ne vsled vprašanj, ki jih posaja Schwarz, ampak vsled vprašanj, ki se tičejo želodca. (Bučen aplavz).

Ko so lani bili v razgovoru predlogi za uvoz krme, žita in mesa, se je našim slovanskim in germanskim patriotom pač smilila živina, odklonili pa so uvoz žita in mesa, ki bi življenje delavstva nekoliko izboljšal. (Fej!) V Avstriji nimamo štirinogatih volov, bikov, backov in kozlov (Veselost) dovolj, v Srbiji jih imajo preveč; v Srbiji pa nimajo fabrik, a mi jih imamo. Ob aneksiji je avstrijska vlada obljubila Srbiji gospodarske koncesije, da bomo mi kupovali njih

meso in oni naše fabrikate. Ampak Avstrija je podobna štacuni, ki ima napis: danes za denar, jutri zastoj; človek pa stopa v štacuno vselej danes, nikoli jutri (Smeh). Po novi pogodbi izvažja Srbija k nam še manj mesa kot poprej; kontingent znaša komaj 10% avstrijskega konzuma, in ta malenkost seveda ne more potlačiti cen.

Avstrijske vlade se zganejo le iz strahu; sicer spe ali pa preobračajo kozolce. V ponedeljek so demonstrirale nepregledne množice sestradanega dunajskega ljudstva proti draginji. Našim so se potresle hlačiče in obljubili so, da bodo prosili ogrsko vlado, da bodó študirali, kako bi se dalo uvažati meso iz drugih dežel, zlasti iz Argentine. Ampak ljudstvo je do grla sito večnih obljub in študijev, nasititi se hoče s kruhom. Schwarz in Bienenrthi, ki so zapreka ljudskemu blagostanju, bodo zginili, če zavlada ljudstvo samo. Najuspešnejši protest proti draginji je protest z dejanjem, t. j. z organizacijo ljudstva. (Viharen aplavz).

Sodrug Grilc omenja tržaške stanovanjske razmere, nakar sodrug Kopač še povdarja, da so stanovanja v tržaških personalnih hišah jako udobna in cenejša kot drugod in da so personalne hiše trdna garancija, da se stanovanja saj vnaprej več ne draže.

Nato je bila v smislu izvajanja poročevalcev soglasno sprejeta resolucija. Po zaključku so pevci zapeli delavsko maršeljčo.

— Občinski svet razpuščen. Kar se je moralo pričakovati v torek zvečer po rezultatu seje občinskega sveta, se je že v sredo zgodilo: Deželni predsednik je razpustil občinski svet, utemeljuje svoj ukaz s tem, da je bil na novo izvoljen nepotrjeni župan. Občinski svet je imel takoj v sredo popoldne izredno sejo pod predsedstvom podžupana dr. Tavčarja. Deželno vlado je na seji zopet zastopal vladni svetnik Kremenšek. Občinski svet je vzel razpust brez pripombe na znanje, torej ne bo vlagal rekurza.

— Kaj je profitiral baron Schwarz s tem, da Hribar ni potrjen in da je občinski odbor razpuščen, se bo še le pokazalo. Sedaj je na rotovžu komisar. Toda to je provizorij, ki ima časovne meje. Občinska avtonomija je načelo in kdor ima avtoritativno moč, ga lahko krši, dokler gre. Drugače je z zakonom, ki se ne da zapostavljati nobeni osebni volji. Zakon pa zahteva, da se razpišejo nove občinske volitve. In kaj tedaj, če porode nove volitve občinski svet, ki bo zopet volil Hribarja? Ali misli baron Schwarz, da se more razpust ponavljati do sodnega dne? Občinski zastopi so korporacije, ki jih potrebujejo občine; a potrebujejo jih tudi višje instance, dandanes celo še bolj nego prebivalstvo. Da se ne more v konstitucionalni državi in v deželi, ki je del take ustavne države, na večne čase izhajati brez občinskega sveta, zlasti ne v glavnem mestu, bo spoznal tudi baron Schwarz, če bo sploh še deželni predsednik, kadar pride čas za to spoznanje. In kaj tedaj? V Avstriji bomo imeli enega blamirane Evropejca več; to bo ves efekt.

— Za vladnega komisarja, ki ima voditi občinske posle v Ljubljani do izvolitve novega občinskega sveta, je baron Schwarz imenoval deželnovladnega svetnika viteza Laschana. Komisar je komisar; vsak je negacija občinske avtonomije. Toda imenovanje gospoda Laschana je le nov dokaz, da nima baron Schwarz niti bledega pojma o nalogah deželnega šefa in o taktu, ki bi moral biti neizogibno združen s temi nalogami. Mi gotovo nismo narodni šovinisti; saj se nam je že bogve kolikokrat očitalo, da sploh nimamo narodnosti v telesu. Menda torej smemo vsaj reči, da znamo o narodnih rečeh soditi s potrebno hladno krvjo. In povsem hladno in trezno lahko pravimo, da je baron Schwarz s tem imenovanjem zagrešil novo netaktnost, združeno z neumnostjo. Če ne bi bilo v Avstriji narodnih vprašanj in narodnih bojev, ki povzročujejo nervozno ljub-sunnost na vseh koncih in krajih, bi bilo nazadnje vseeno, katere narodnosti komisarja dobi to ali ono mesto, če že sploh mora biti komisar. Toda če ni baron Schwarz spal, odkar je zapustil šolsko klop, bi moral vedeti, kako je v državi vse napeto vsled narodnih naspotij, kot predsednik dežele pa bi še specielno moral vedeti, kakšne so razmere v deželi, katero vlada in v mestu, v katerem prebiva. Če se še upošteva, da so z nepotrditvijo Hribarja v zvezi razni narodni momenti, če se vpošteva, da je Bienenrthova vlada na sumu nemško nacionalističnega sistema, bi se bil moral deželni šef strogo varovati vsega, kar bi se moglo količkaj smatrati za žalitev. Ne da bi se menil za vsa ta dejstva, pa oktroira baron Schwarz Ljubljani, ki ima še desetletja izključno slovenski zastop, nemškega, celo prononsirano nemško nacionalnega komisarja. Če je to storil namenoma, tedaj bi se njegov korak mogel razlagati le tako, da je hotel imenovanje komisarja prikazati Ljubljančanom kot kazn in izključiti dvom o značaju kazni ravno z

imenovanjem, ki tangira narodne čute večine. Nočemo se tukaj dotikati vprašanja pravičnosti; že previdnost in takt bi bila morala poučiti gospoda barona, da se ne ravna tako v ustavni deželi. Zapisano bo pač tudi to in radovedni smo, če bo baron Schwarz tudi takrat tako pogumen, ko bo treba delati račun.

— Večne koncentracije policije in orožnikov so za Ljubljano že prava nadloga. Človek ni varen, če se ustavi na ulici, da spregovori par besed z znanecem, da ga ne pozove kakšno »oko postave«, naj se razide. Tudi estetični užitek se ne poveča, če se vidijo orožniki skrivoma pogledavati zdaj iz tega, zdaj iz onega državnega poslojpa. Čemu mrgdli vsak večer okrog kazine vse polno komisarjev, žandarskih oficirjev, detektivov, za policiste preoblečenih slug itd., je doslej nerešena uganka. Če baron Schwarz misli, da so to pomirjavna sredstva, je proketo slab psiholog. Ljubljana ni mirna, ker ima baron Schwarz toliko policajev in žandarjev, ampak kljub temu. Toda če ljubljansko prebivalstvo mirno prenaša vse te nepotrebne priprave, nas vendar vznemirja vprašanje, ki je v najtesnejši zvezi s Schwarzovimi strategičnimi manevri. Kdo pa bo plačal stroške? Ta šala je namreč precej draga, zlasti ker je tako dolgotrajna. Mogoče, da je gospod baron velik kavalar; ampak vendar ne verjamemo, da bi nameraval plačati vse te izdatke iz svojega žepa. Kako pa pridejo davkoplačevalci do tega, da se jim nalagajo stroški za zabave, katerih niso nikdar naročili? Finančni minister neprenehoma tarna, da so blagajne prazne. Kako da je dosti denarja za take igrače? Že pred osmimi tedni smo slišali, da hoče finančni minister v proračunu črtati vsakovrstne potrebne izdatke, ker ni sredstev. Ali se deželni šefom v Avstriji nič ni treba ozirati na finančni položaj države?

— Napredna stranka je okužena in če se bolezen ne ustavi takoj, bo neizogibna krvava operacija na življenje in smrt še vedno boljše kot gotovo neozdravljivo hiranje. Tako piše »Slov. Narod«, ki je nekdanj veljal za glasilo narodno napredne stranke. Liberalni list ima prav; njegova stranka je okužena; ampak bolezen ni včerajšnja, temveč je že tako stara, da je veliko vprašanje, če more njeno senilno telo še pretrpeti tako težko operacijo. Boj med starimi in mladimi, ki razsaja v liberalni stranki hujše kakor med starodavnimi sovražniki, ni posledica Hribarjeve nepotrditve ali kakšnega drugega dogodka iz zadnjih časov. Zakrivila ga je stara breznačelnost stranke, ki je hotela vladati, pa nič ne delati, vse vedeti, pa ničesar se ne učiti, imeti v svojem taboru vse, pa za nikogar nič ne storiti. Kako je stranka hiralala od volitve do volitve, to je stara pesem. A ker jej je brez njene zasluge vendar ostalo še nekoliko sinekur in časti, s katerimi more razpolagati, so se »mlade čile moči« namerile polastiti se jih, dokler ne bo sploh prepoznano. Tu pa so jim bili na poti stari, ki niso hoteli meni nič tebi nič zapustiti zadnjih stolčkov. In tako je bil boj neizogiben, ne boj za načela, za ideje, za programe, ampak boj za sinekure in časti. Ravš med mladimi in starimi nima trohice načelnega pomena. In toliko neodkritosrčnosti in hinavščine se more malokdaj in malokje opazovati kolikor v tem boju. Da se je mogel ta prepir najbolj razvneti v dneč, ko tepo liberalno stranko vsi škorpijoni in da je dosegel najvišji vrhunec prav tisto uro, ko je bila kriza najbolj akutna, je jasen dokaz, da je tu merodajna osebna konkurenca in da se poravnava teh naspotij ne more posrečiti. Liberalci so mislili, da jim vlijejo mladi novega življenja v žile; zdaj nemara spoznajo, da jih ženejo v smrt.

— O tovarni za cikorijsko pri Ljubljani se ne ve v javnosti nič drugega, kakor da je »slovansko podjetje«. Čas je pa, da se tudi zve, kako neslovansko se tukaj izkorišča slovenska delavna moč. O tem nam piše neka delavka: »Čula sem, da je v Avstriji postava, koliko časa sme znašati delo v tovarnah. Če je to resnično, tedaj ta postava ne velja za nas. Me delavke v tovarni za cikorijsko moramo delati po šestnajst ur na dan, pa se ne briga nihče za to. V Ljubljani je obrtno nadzorništvo, ampak nam tudi še nič ni pomagalo. A kakšna je plača ob tem nečloveškem delu? Čujte, ljudje božji! Delavka, ki pride v tovarno, ima začetne plače celih 90 vinarjev, le v izjemnem slučaju krono na dan. Kaj pa naj se za božjo voljo počne ob tej draginji z eno krono? Pa še slovansko podjetje je to! Kje je tu slovanska vzajemnost? Saj smo vendar slovenske delavke, pa nas tako nesramno izkoriščajo. Povsod je navada, če se dela čez čas, da se plača za nadurno delo dvojna meza. Tukaj je pa po dnevi in po noči vseeno. In delavke se mečejo vsak teden na cesto kakor kostruni. V tovarno moramo prihajati ob 6. zjutraj, pa garati do 10. zvečer. Če je toliko dela, zakaj se ne najame več delavk, namesto da odirajo nas kakor črno živino? Tako početje je slaba

reklama za slovansko podjetje. A vodstvo bo moralo napraviti povsem drugačne razmere, če bo hotelo, da ne pride še ostrejša kritika. Nikar naj ne misli, da bo vse dobro, če pomeče zopet nekoliko ljudi na cesto. Za pošteno delo poštna plača, pa bo mir besedi.

— **Vevče pri Ljubljani.** Pišejo nam: Naši klerikalci so res tiči. Obračati se znajo na desno in na levo, zdaj hitro, zdaj počasi, kakor bolje kaže in kjer več nese. Danes so rjoveči levi, jutri pa krotka jagneta. Vselej pa znajo izvohati, kje je momentano večji profit. Gostinčarjeva »Naša Noč« n. pr. je imela dva meseca kontumac radi Vevč. Zakaj pred dvema mesecema je bila pri nas birma in škof bi bil rad prišel v tovarno, pa se ni upal, ker je bil omenjeni list prej lajal nad ravnateljem Tittelnom. Kaj storiti, da bi bilo zopet kaj pinkapink za cerkev? Poslali so k ravnatelju parlamentarja v osebi deželnega finančnega ministra vprašati, če sme škof priti ogledat tovarno. Ker jih Tittel že pozna izza časa župnika Kollerja, se je takoj udal. In prišel je škof v tovarno, dajat nam »žegnane«, da bi pozabili na prazne želodce. Režija je bila taka: Spredaj je korakal ravnatelj Tittel, mahaje z obema rokama, kar je pomenilo, naj poklekne. Dvajset korakov za njim je stopal škof in dajal blagoslov, tako da smo bili vsi naenkrat siti, ker se je poprej dobro najedel. Za škofom pa so prišli uradniki in črno odeti trebuščki. Tako je bilo v vseh oddelkih, tudi v tistih, v katerih so stroji. In nikomur ni prišlo na misel, kakšna nevarnost je bila v tem poklekanju. Kaj če bi bil kakšnega delavca stroj pograbil, kar bi se bilo ob najmanjši neprevidnosti lahko zgodilo? Lahko bi ga bil raztrgal na kose. Mogoče da bi bil šel s svežim blagoslovom gorak v nebesa; vendar pa mislimo, da se kaj takega ni zgodilo še nikjer v Avstriji, da bi morali delavci poklekati med stroji, ki tečejo, na tla! Najlepše pa je to, da je škofa vodil ravnatelj Tittel, o katerem so klerikalni listi nešteto krat pripovedovali, kako trd Nemeč in zagrižen losfonromovec da je. Prizor je bil za bogove! Ko je bil ogled končan, so pa šli vsi skupaj v restavracijo, kjer jim je ravnatelj pridrnil banket za 500 kron in da je bilo tukaj slišati dosti »navdušenih« napitnic, se lahko ugane. Kdaj pa bodo naši delavci spoznali, na čegav račun se je jedlo in pilo in kdo bo plačeval žegne? Komur se možgani niso skisali, mora pač spoznati, da se škofovi ljudje ne morejo bojevati s tovarno za delavce, če se dajejo od tovarne gostiti in napajati.

— **Slov. del. pevsko društvo »Slavec«** v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 4. septembra 1910 veliko komarjevo veselico na vrtu, v gozdu in notranjih prostorih nove restavracije na »Zajčevem razgledu« v Spodnji Šiški. Sodelujejo: Društveni pevski zbor, polna »Slovenska Filharmonija« in kmetska godba. — Spored obsega pet izbranih pevskih nastopov, koncert filharmonije in vsakovrstne zabavne priredbe. Dohodi na komarjevo veselico bodo: Iz Lattermanovega drevoreda in iz Spodnje Šiške. Začetek ob 3. popoldne. Vstopnina 50 v., čč. društveniki in otroci do 10 let prosti.

— **»Rdeči klub«** v sredo dne 6. septembra.

Trst.

— **Narodno radikalni abiturienti** so imeli v petek, 26. avgusta v Trstu shod. Niti omenjali ga ne bi, če nam ne bi bili dali gospodje direktne povoda. Ves narodno radikalni program je tako nebulozen, da gospodje od vseh začetkov narodno radikalnega gibanja pa do današnjega dne še niso znali povedati, kaj pravzaprav hočejo. Tudi na letošnjem shodu niso povedali nič novega, kar pa so ponavljali starega, je prazna slama. Mimogrede pa se je zdelo nekemu gospodu Goričanu potrebno, obregniti se tudi ob socialno demokracijo, pa je dejal v svojem referatu: »V socialnem oziru smo mnenja, da napredek posameznika pomenja tudi napredek naroda kot socialne celote; zato smo tudi proti socialno demokraciji, da mora in sme napredovati le en, to je delavski stan.« Mnenje gospoda Goričana o socialni demokraciji pač ne bo vznemirjalo nikogar; ampak žalostno je, da razodevajo naši mladi gospodje, ki hočejo biti »nada naroda«, tako strašno duševno mizerijo. Gospod Goričan bi bil boljše storil, če bi bil molčal; zakaj kdor hoče dandanašnji govoriti o socialni demokraciji, bi moral poznati vsaj njene temeljne ideje. Če more priprosti delavec razumeti socialno demokracijski program, bi se smelo to pričakovati tudi od gospodov abiturientov. A človek, ki govori, da je narod socialna celota, pač dokazuje, da še ni prebavil socialne abecede. Kar je modroval o napredku posameznika in naroda, je pa že skrajna bedarija in če bi bil le nekoliko pazil na izkušnje zadnjih let, je ne bi bil mogel nikdar ziniti. Nekateri narodno radikalni gospodje so res lepo napredovali; skokoma so prišli do polnih ko. it, do katerih se drugi do sivih las ne prerijejo. Da pa so njihovi

masni dohodki napredek naroda, je že preveč predrzna trditev.

— **Judežev poljub.** Voditelji tržaške N. D. O. v družbi s tržaško »Edinostjo« ne morejo mirovati, če upajo, da bi mogli kje oškodovati delavstvo. V Trstu imamo stavko livarjev. Delodajalci so že v meščanskem časopisju začeli javnosti vsiljevati mnenje, da je stavka neopravičena in čas za njo zelo neugoden, češ da je pomanjkanje dela itd. Enako mnenje vsiljujejo slovenski javnosti gospodje pri N. D. O. s svojo »Edinostjo«. Razlika je le ta, da dela italijansko časopisje to v imenu delodajalcev, »Edinost« pa — v imenu delavcev in delavske koristi. Zaradi tega je počenjanje N. D. O. in »Edinost« še bolj škodljivo, še bolj nesramno. Poslušajte nekatere odstavke, ki jih objavlja »Edinost« v tem oziru deloma na svojo pest, deloma pa kot poročila govornikov na shodu, ki ga je bila zaradi tega sklicala N. D. O. Ona piše: »Razmere na tržaškem trgu dela so se tekom letošnjega leta silno poslabšale. Ne samo, da že meseca in meseca nekako stagnira trgovinski promet, da vlada neko splošno mrtvilo v vsem tržaškem prometnem in obratnem življenju, kar silno vpliva na trg dela, ni to dovolj, temveč je v zadnjem času nepremišljenost gotovih patentiranih reševalcev delavskih koristi, ki se smatrajo za edino upravičene, da smejo odločevati celo v najvalitejših delavskih vprašanjih, poostri la te že itak komaj vzdržljive razmere tako zelo, da se je v resnici bati najhujšega. Da se namreč zopet nekoliko opomore, da zopet spravi nekoliko življenja v mrtvilo, ki je zavladalo tudi v njenih vrstah, izzvala je v socialno-demokracijski stranki veliki zvonec noseča gospoda stavko livarjev. Za to stavko si je izbrala najneprimernejši čas, čas, v katerem si interesirana podjetja sama ubijajo glavo, na kak način bi skrčila svoje obratovanje, ne da bi to preveč škodovalo njihovega ugledu. Zlasti velja to za Lloydove delavnice, v katerih gre delo h koncu in kjer je že itak pričakovati v najkrajšem času znatne skrčitve obrata.« Potem dalje: »... Livarji... stoje vsled nepremišljeno proizzvanega štrajka 187 livarjev, ki je bil proizzvan samo zato, da bi si socialno-demokracijski kaporjoni zopet nekoliko pomagali na noge...« itd. — Boljšega glasila si delodajalci ne morejo želeli in težko bi dobili nadomestilo »Edinosti«.

— Sistem narodnjaških stavkokazov.

Kar piše »Edinost« o stavki livarjev, pomeni ravno toliko, kakor da bi rekla javnosti: Glej, livarji nimajo potrebe stavkati in s tem da stavkajo sedaj, hočejo spraviti v nevarnost življenje vsega ljudstva. In prav sedaj zahtevajo zboljšanja, ko nimajo ubogi kapitalisti niti toliko dela, da bi šli na kosilo v ljudsko kuhinjo. Zelo bi bili hvaležni »Edinosti«, ako bi nam povedala, kdaj naj bi bil po njenem mnenju ugoden čas za stavke. Ko so stavkali težaki, so naročni voditelji organizirali krumirstvo, češ, »da ni bil čas ugoden za stavko«. Ko so stavkali delavci v Pulju, so voditelji N. D. O. uprizorili krumirstvo v narodnem imenu zaradi tega, ker »čas ni bil ugoden za stavko«. Ko so stavkali delavci v Lloydovem arzenalu, so voditelji N. D. O. uprizorili krumirstvo iz »ljubezni za delavske koristi« in zaradi tega, ker »čas ni bil ugoden za stavko«. Sedaj stavkajo livarji in »Edinost« trobi v svet svoje modrosti, češ, »čas ni ugoden za stavko«. Ob vsaki stavki pripovedujejo delodajalci o svoji mizeriji in da čas ni ugoden za stavko. Tak posel v korist delodajalcev vrši pri nas »Edinost«, ki hoče prav zaradi tega veljati za glasilo — delavskih koristi. Kdaj pa bo čas ugoden za stavko? Morda kadar bodo delavci po cestah gladi crkali, kali? Ali pa morda takrat, kadar bo delavstvo vsled premalnih plač in predolgega dela natlačilo delodajalcem v žepe toliko bogatstva, da jim ne bo več mar za obstoj industrije. »Delodajalci groze z izprtijo«, pravi »Edinost«. Tako bodo izprti tudi nestavkujoči delavci. Naj le groze delodajalci! Marsikje niso delodajalci samo grozili, ampak svoje groznje tudi udeležili. In kaj je bilo? Ukloniti so se morali mogočno organiziranemu delavstvu. In če v Trstu tisto nestavkujoče delavstvo ni vse organizirano, je kriva »Edinost« in krumirska N. D. O. In da bi še nadalje odvajala delavstvo od organizacije, blebečejo narodnjaški sleparji po shodih zabitim ovčicam, da je socialna demokracija vedno varala delavstvo, mu trgala denar iz žepe in ga potem zapravila ali si ga dala ukrasti. Ob stavki delavcev tako govoriti, se pravi delati potuho delodajalcem, se pravi delati proti stavkujočim delavcem. Tako lahko govorijo ljudje, ki nimajo za delavstvo najmanjšega čustva, tako piše lahko list, ki ni vreden, da bi se imenoval in ki ne zasluži drugega kot pošten! — Toda mi opozarjamo delavstvo na to, kar počenjanje voditelji N. D. O. Morda se pripravljajo na novo krumirstvo, na nove do-

neske k svoji sramotni zgodovini protidelavskega dela. Vsi znaki nas silijo na to vero. Zato pa za danes samo: Delavci pozor! Varujte se tistih, ki se vam hlinijo kot prijatelji, ki pa so v zvezi z vašimi izkoriščevalci. Pozor pred N. D. O. in »Edinostjo«! Pozor pred judeževimi poljubi.

— **Škedenj pri Trstu.** V soboto dne 27. t. m. se je vršil v gostilni Čemut I. občni zbor našega novega delavskega izobraževalnega društva. Udeležba je bila nepričakovano velika. Gotovo imamo v Škedenju častno število socialistično mislečih delavcev. Volitve so nam to jasno pokazale. Toda le redkokdaj, skoraj bi rekli da še nikdar se nas ni bilo zbralo toliko kolikor v soboto na imenovanem občnem zboru. To je lepo in vse kaže, da smemo upati, da bo obratno naše delo v kratkem času obilo dobrih sadov. Zborovanje je v imenu pripravljalnega odbora otvoril sodrug K o n i č. V kratkih besedah je raztolmačil pomen zborovanja, se zahvalil za lepo udeležbo in podal besedo sodrugu R e g e n t u, ki je poročal v slovenskem jeziku o pomenu in namenu delavskih izobraževalnih društev. Odobravanje navzočih med govorom in aplavz, s katerim so pozdravili konec govora, nam priča, da je govornik govoril poslušalcem na srce in razum in da so ga popolnoma razumeli. Za njim je govoril sodrug T o d e s c h i n i v italijanskem jeziku. Krasen in temeljit govor Todeschinija so navzoči tudi mirno in pazno poslušali in končno pozdravili z mogočnim aplavzom. — Nato je bila volitev odbora. Bili so soglasno in per acclamationem izvoljeni sledeči sodrugi: Predsednik: Fran K o n i č; odborniki: Leopold P a j e r; Ivan Brimšek, Virgilij Paulich, Anton Paulich, Drago Barič, Marij Peritz, Mihael Česnik, Jakob Stel. V nadzorovalni odsek: Ivan Flego, Tomaž Šuman, Anton Pregarc. Po izvolitvi odbora so govorili še razni navzoči sodrugi in vsi seveda priporočali složnost in vstranost v težavnem delu, ki mora obroditi revnemu škedenjskemu delavstvu obilo sadov. Nato se je sodrug K o n i č v svojem in vseh izvoljencev imenu zahvalil za izkazano zupanje in obljubil, da bodo vsi z vsemi silami se oprijeli težavnega a vendar prijetelega dela in skušali izkazati se vredne zupanja. Tako se je vršila ustanovitev našega društva in s tem smo položili novo ognjišče delavske izobrazbe v tržaški okolici. Sedaj naprej na delo!

Štajersko.

— **Obsojen sodnik.** Kakor znano, je bil deželni sodnik in predstojnik okrajnega sodišča v Gornjemgradu od okrajnega sodišča v Celju zaradi razžaljenja gornjegrajskih tržanov, katere je imenoval »Gesindel«, obsojen na 40 K denarne globe, oziroma 48 ur zapora. On je vložil zoper to razsodbo vzklic na okrajno sodišče v Celju. To pa je po daljši razpravi vzklic zavrnilo kot neutemeljen, ter je prvo razsodbo potrdilo tako, da je postala pravomočna.

— **Delavske nesreče.** Ko je 21letni delavec Dragotin Ferre iz Srbije v Trbovljah s svojim tovarišem, kopal prst, se je leta odsula in Ferretu zlomila levo roko in tudi na glavi in prsih je zadobil take poškodbe, da so ga morali prepeljati v deželno bolnico, njegovemu tovarišu pa je popolnoma zmečkalo glavo in je bil takoj mrtev. — 39letni delavec Alojzij Strle iz Lužarjev je pa v Kočevju padel s hleva ter si pri tem zlomil desno nogo. Tudi tega so pripeljali v deželno bolnico.

Za tiskovni sklad je darovala kegljaška družba pri Petriču K 3—

? I ?	Najboljša ura sedanjosti
I K O	Zlata, srebrna, tula, nikel-
? O ?	nasta in jeklena se dobi samo pri

H. Suttner,
Ljubljana, Mestni trg
Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška varstvena znamka

IKO

? I ?
I K O
? O ?

Voditelj gostilne, večšč slovenskega, italijanskega in nekoliko nemškega jezika, se sprejme. Pogoji po dogovoru. Pisemne ponudbe je poslati na naslov: **Franc Falk,** Trst ulica Giovanni Boccaccio št. 14.

Ceno posteljno perje in puh!

1 kilogram sivoga, oskubljenega K 3—, polbelega K 2-80, belega K 4—, prima puhastelega K 6—, izredno finega skubljenega K 8—, sivoga puha K 6—, belega K 10—, izredno fini prsnr puh K 12—, od 5 kilograma naprej franko.

— **Gotove postelje** —
iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (blaga nanking), 1 pernica 180 cm dolga in 116 cm široka ter 2 blazine, 80 cm dolgi in 58 cm široki, dovolj napolnjene z novim, očiščenim puhastim, trpežnim, sivim perjem K 16—, s polpuhom K 20—, s puhom K 24—, Pernica sama K 12—, 14—, 16—, blazine K 3—, 3-50, 4—, Pernice 180 cm dolge in 140 cm široke, K 15—, 18— in 20—. Blazine, 90 cm dolge in 70 cm široke ali 80 cm dolge in široke, K 4-50, 5— in 5-50. Spodnje pernice iz gradla, 180 cm dolge in 118 široke, K 13— in 15—, pošlje po povzetju, — zavoj zastoj od K 10— naprej franko —

Maks Berger, Deschenitz štev. 1084 - Böhmerwald.
Cenik o matracah, odejah, prevlečkih in vsemu drugemu blagu za postelje zaslonj in franko. Če ne dopade, se zameni ali denar nazaj.

Proti **koleri in griži**
varuje vas najboljše želodčni liker

FLORIAN

grenki.

Požirek „FLORIANA“ se je obnesel v mnogih slučajih kot **obrambno sredstvo** zoper želodčne in črevesne bolezni! Priporočeno od večšakov.

Nobena hiša brez steklenice „FLORIANA“!

Varujte se ponaredb, ki niso „FLORIAN“ in zdravju nič ne koristijo!

Ljudska kakovost liter K 2.40
Kabinetna kakovost „ „ 4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Grand cirkus Kludsky

V Evropi največji in najodličnejši cirkus.
Ravnatelj in edini lastnik K. Kludsky.
100 ljudi. - 150 živali.

Vsak dan ob 8¹/₄ uri zvečer najinteresnejša predstava z vsakokrat izpreminjenim spredom. **V sobotah, nepeljah in praznikih 2 predstavi:** ob 4. uri popoldne in 8¹/₄ zvečer. — **Električna razsvetljava.** —

Ustanovljeno 1847. Ustanovljeno 1847.

Tovarna pohištva J. J. Naglas
Turjaški trg št. 7. LJUBLJANA Turjaški trg št. 7.

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone za gosposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d. **Najsolidnejše blago.**

L. PEVÁLEK

LJUBLJANA, ŽIDOVSKA UL. 4

priporoča svojo akcidenčno

tiskarno

z električnim obratom.

Izvršuje tiskovine: vizitke, račune, pisma, kuverte, raznovrstna vabila, zaročna, poročna in druga različna naznanila, komisijske knjižice, parte i. t. d. po brezkonkurenčnih cenah.

Trgovina s papirjem, pisalnim in risalnim orodjem. Razglednice na debelo in drobno, ceneje kot povsod drugod. Izvrševanje razglednic vseh vrst. Reklamni koledarji za l. 1911 s korbco ali brez po zelo nizkih cenah.

Ceno posteljno perje!

Najboljši češki nakupni vir.

Kg. sivega dobrega, pu-ljenega 2 K; boljšega 2-80 K; belega 4 K; be-lega puhačega 5-10 K; veletinega snežnobelega, pu-ljenega 6-40 K, 8 K; puha sivoga 6-7 K, be-lega, finega 10 K; naj-finejši prsni puh 12 K. **Naročila od 5 kg na-prej franko.**

Zgotovljene postelje iz gostonitnega rde-čega, modrega, be-lega ali rumenega nankinga, pernica 180 cm dolga, 120 cm široka, z dvema zglavnicama, 80 cm dlj, 60 cm šir., polnjena z novim, sivim, prav stanovit-nim puhačim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; posamezne pernice 10, 12, 14 in 16 K, zglav-nice 3, 3-50 in 4 K. Pernica, 200 cm dolga, 140 cm šir. 13, 14-70, 17-80, 21 K, zglavnica, 90 cm dolga, 70 cm šir. 4-50, 5-20 in 5-70 K, spodnja pernica iz močnega, črtastega gradla, 180 cm dolga, 116 cm široka 12-80 in 14-80 K. Razpošilja se po povzetju, od 12 K naprej franko. Lahko se franko zamenja za neugajajoče se vrne denar. Natan. cen. gratis in fr. **S. Benisch, Dešenice 758, Češko.**

Castiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso

z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

Posestnik in premirani medvedji lovec v Koritnicah, pošta Knežak pri Št. Petru na Krasu.

Priložnosten nakup.

Prevzel sem naravnost od neke tovarne vsled elementarne katastrofe mnogo tisoč težkih

flanelnih odej

po krasnih najnovejših vzorcih, trajne barve, s svilo obrobljenih, svežih le nekoliko od vode poškodovanih. Te odede se lahko rabijo v vsaki fini hiši za postelje in pokrivanje oseb. Zlasti so topli, mehki in močni. Dogi 195, široki pa 135 cm. Po povzetju pošiljam: 4 flanelne odede za gospodarstvo za 10 K. 3 lepe flanelne odede za 9 K. — 2 jako lepi flanelni odedi za 9 K.

Na skladišču imam tudi veliko množino ostankov od kanafasa, oksforda, eefirja, modro tiskanega platna, flanela, pepita za obleke in razpošiljam v paketih po 5 kgr. 40 do 50 m za 17 K. — Odrezki so po 4 do 12 metrov dolgi in dobro porabni v gospodarstvu.

Rudolf Dušek, tovar. skladišče odedj Nachod na Češkem.

Spominjajte se tiskovnega sklada!

Edina

je

najokusnejši

in edini

pristni domači izdelek

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije cesta II (Kolizej)

Zaloga pohištva

lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarstvarna dela.

Lastna tovarna na Glincah pri Ljubljani.

Dva krojaška pomočnika

Zanesljiv

za veliko delo se takoj sprejme.

— Plača se po I. razredu. —

Cassermann, krojaški mojster, Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

raznašalec lista

se sprejme. — Šelenburgova ul. 6/II.

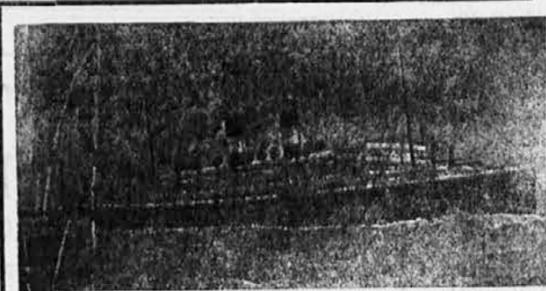
Kavarna

'Unione v Trstu'

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Širite, Rdeči Prapor

Potniki v severno in južno Ameriko

vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzozavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopelj i. t. d. **Odhod parnikov:** V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni. Vsakovrstna pojasnita dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško: **SIMON KMETETZ, Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.**